

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.450

Pol leta 2.30

Četrt leta 1.20

Pri oznanilih in javno tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno trislošno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat

7 „ „ „ 2 krat

6 „ „ „ 3 krat

Za večje širke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 20 kr. za kolek.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Šo harju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga, kjer se nahaja tudi upravnništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcom in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Civilna ženitev.

I.

Od kar so je kristjanstvo daleč okrog razširilo in ukoreninilo, od tistega časa, torej že mnogo sto let, namerava duhovenstvo in izmej njega hrepenjo škofje in po tem, posebno papeži v Rimu, da bi na se pritegnili, kolikor je mogoče posvetnih rečij: bogostva, časti, knežkih naslovov in celo posvetne oblasti, kar je vse soper sv. evangelij. Posebno v temnem, surovem srednjem veku se jim je vse to prav dobro posrečilo. Ne da se pa tajiti, da so marsikaj za tiste čase dobrega in premirnega tudi gledé postav vpeljali. Cerkevna oziroma duhovska in zlasti papeževa moč je tačas do vrhunca dospela. Toda uže v tistih neomikanih, v državnih prasnjih nejasnih časih so cesarji in kralji začeli hudo temu nasprotovati, in nastali so krvavi boji mej njimi in papeži. Najhuje so se bojevali nemški cesarji Henrik IV. od leta 1055. naprej in pozneje oni iz preimenitne hiše Hohenstaufov od 1137. do 1250.

Človek ne bi mislil, da je take krvave boje uročilo na pr. prašanje, kedo ima škofo imenovati, papež ali kralj po tem, ko so narodom vzeli to pravico. Posleje so se papeži in posvetni vladarji porazumeli, in ravnostne pogodbe sklenili. Pozneje se dolgoletni boji mej narodi samimi vnamejo zaradi cerkvenih prašanj, in ločilo se je kristjanstvo v tri velike taborje, v kristjane rimsko-katoliške, pravoslavne in protestante, in zraven v druga majhna verska društva ali sekte, ki so se vsi mej seboj prav po nekrstjansko sovražili. Počasi se te strasti pomirijo in največ je vladal pokoj mej verniki. Zdi se pa, da hočejo prav dandanes zapihati staro žerjavico; vsa Evropa skoro je zdaj nemirna in cerkvenih homatij polna. Uzrok tega je hrepenenje narodov po tem, da bi se tudi v cerkvenem obziru znebili srednjega veka ostankov, ki niso primerni današnjim razmeram. Kaj tiče cerkvi in kaj državi, naj bno jasno srednjemu veku. Prva je rada in

pogostoma segala v delokrog in pravice države, prilastila se je na pr. postavo — dajanja o ženitvah, in naj raja bi bila vse pod svoj klobuk spravila. Ali uže v 16. stoletju so bistre glave začele, prav živahno cerkvene in državne zadeve pretresavati in ločevati. Še bolj se je to vršilo v 18. stoletju, in dandanes je skrajni čas, da se natanjko pojasni in odloči, kaj spada pod to, kaj pod drugo oblastijo.

Vsak mora, mislimo, spoznati ta glavna vodila. Država je pogoj vsega obstanka, kajti ona ima zedinjeno moč vseh državljanov, in njen namen je pravico varovati in o preprih soditi. Nji tiče tudi podpirati vse, kar je dobro, koristno in potrebno za občni razvoj državljanov.

Cerkev pa ima pred vsem skrbeti za moralo, ima pripravljati ljudi za večno življenje. Ona nijma nobene vidne moči ali sile, kajti prisiljeno najboljšo dejanje neha npravno biti. Njena dolžnost je torej gotovo tu-li ljudi odgojevati in pripravljati tudi na to, da' so prostovoljno in radi postavam pokorni, ker to je npravno ali moralno in osrečuje vse. Zatorej mora pa cerkev, mora duhovenstvo samo pokorno biti postavam tudi njemu nevsečnim, zlasti v svobodnih deželah, v kojih so postavbe ljudska volja. To velja tudi, ako bi kak del cerkve celo v poganški državi, kakor je v prvih stoletjih bival. Prvi verniki, najbolje navdušeni krščeni-niki, so tem postavam zares podložni bili, in sam gospod in naznanitelj nove vere nij nikdar upora učil soper postavbe, temveč jim kaj pokoren se je skril, ko ga je hotelo ljudstvo kralja proglasiti, rekoč: Moje kraljestvo nij tega sveta.

Po vsem tem nij čuda, da se je tudi naša država lotila te stvari uredovati, in da je v parlamentu na dnevnem redu predlog o konfesijsionalnih postavah, katere so potrebne po tem ko nij več rajnkega konkordata, na mesto katerega je treba končno kaj drugega staviti. Ta predlog se zdaj v odseku pretresava, in razgovor v zboru bo gotovo zanimiv.

Ali ti predlogi so mnogim pretresni, ter jim premalo obsegajo; tedaj tirjajo nekateri poslanci, naj se tudi pri nas vpelje civilna ženitev. O tej se je uže

dosti pisarilo po svetu, le pri nas Slovencih malo. Za to in ker se nad tako ženitvijo naj bolje duhovenstvo huduje, vredno je truda razložiti, kaj je civilna ženitev.

II.

Da odgovorimo na prašanje, kaj je civilna ženitev, treba poprej poizvedeti, kaj je ženitev sploh in sama na sebi. — V zakonski stan morete stopiti le dve o-sobi raznega spola, in te izrečete svojo voljo, v družbi živeti, otroke roditi, jih izrežati in si drug drugemu na pomoč biti.

Gledé časa, katerega ima ta zveza trpeti, gotovo je, da se ne sme ona sklepati le za kak odločen čas, ker ima ženitvi podlaga biti vzajemna ljubezen, in ta se zaveže, in se hoče zavezati za vse življenje, kar je moralno. Katoličanom je ta zveza nerazvezljiva v strogem pomenu besede, ker razlagajo tako dotična besede sv. pisma, ter imajo ženitev za sakrament. Drugi kristjani ne razumejo téh besed tako strogo, pripuščajo izjemke, vendar pa sklepajo ženitve v obče za vsega življenja čas. Ženitev jim nij sakrament, in stopijo v cerkev le, da si izprosijo božji blagoslov.

Ne gledé na te različnosti je gotovo, da si pri ženitvi mož in žena mnogo vzajemno obljubita, in vsled obljube vzameta, da nastane iz tega dogodka dosti pravic in dolžnostij, torej je to brez nobenega dvoma pogodba ali kontrakt. Za to pa spada to opravilo v delokrog države tem više, ker so družine podlaga države, in ker nastajajo iz takih razmer mnogi in razni prepri oziroma pravde. Zatorej gre državi, postavbe dajati za vse te razmere. Po tem takem je civilna ženitev tista, katera je sklenjena pred državnim za to postavljenim oblastnikom po prepisih dotične dežele.

Tako skleneno ženitno pogodbo ima država za veljavno ne gledé na to, ali sta ženin in nevesta v cerk- kov šla ali ne, kajti to je zadeva vesti in vere.

Kakor se pa da vsaka pogodba zopet razveljaviti, če sta pozneje oba pogodnika tega mneuja, prav tako se da ženitna pogodba razvezati, če sta oba zakonska

LISTEK.

Čenčarije iz Gorice.

II.

18. februarja 1874.

Kakor v mestih, tako na kmetih je v pustu največ ženitev. Ali na kmetih streljajo tiste dni mnogo in slamnate hiše so v nevarnosti. To je vedel tudi agent neke zavarovalne banke v Gorici, in nadejaje se, da bo sedaj mnoge posla v vasi, poda se tija. Naš mlad agent gre z najboljšo voljo na deželo; po poti je uže računil, koliko odstotkov bode dobil in kako si bo pri-jeten večer napravil pustni tvorek v mestnem gledišči. Ali naši deželani so gostoljubni ljudje: hitro ko pride v vas, ga povabijo na pirovanje, in naš mlad agent, mesto da bi sam kako hišo zavaroval, je bil sam do-bro zavarovan s poštnim cebedinom.

In ko je bil tako uže dobre volje, srečnej bi bil, kakor nikedo drugi pod božjim solncem, ako bi mu ne manjkalo žene. Pri tacih okoliščinah je sklep hitro storjen. „Vse se ženi in moži“, dejal je sam pri sebi, „zakaj bi pa jaz sam ostal; človeku nij dobro samemu biti.“ In res, takoj zapusti svate in gre k bližnjemu sosedu, kder je bilo več deklet na možitev. Tema je bila pod nebom in tema v njegovi glavi; počasoma in po mnogoterih ovinkih pride do hiše ter zapoje prav po domače znano narodno pesen. „K oknu ni je“ pravi sam pri sebi, a v istem hipu zašumi nekaj na nevisokem oknu. Naš prijatelj, ves vesel, kakor nikedar poprej, bliža se k oknu, tiplja in taplja, in misleč, da ima res gospodično pred seboj, začne jej vso ljubezen razkrivati. „Ah, kako majhne ročice

imate, imel Vas bom vse svoje življenje neizmerno rad, le en poljub dajte mi.“ In ko se pripogne, da bi jo kušnil, dobi res tak poljub, da se mu še danes pozna. Na oknu namreč nij bil nikedo drugi, nego k okni v kurniku, in ko je naš prijatelj za kremplje tipal, mislil je, da so lepe, drobne ročice domače gospodičine. Tako se zavarovalna vrše v pustu, zatoraj je pa tudi naš prijatelj sklenil, da o pustu ne gre več na deželo.

Slab preok sem bil. V prvih svojih čenčarijah sem o naši čitalnici kakor o stranski stvari govoril. In skoro mi je dopadalo, da iz naše čitalnice ne bo nič kaj prida. Uže sem si mislil, kako bom o goriških prvakah in doprvakah pisal, in jim po mladost- venski navadi kako v obraz povedal, a vsega tega nij nič. V čitalnici je sedaj tak mir, da ga more bog vesel biti. In zakaj bi tudi ne bil? Sedaj je pust, vse rado pleše, in tistih, ki pri nas najraje intrige de-lajo, teh črnosuknežev, k plesu v čitalnico nij.

V čitalnico pa tudi vse pride, iz vseh vetrov sveta; pri zadnjem pustnem plesu, v nedejjo, je bilo toliko občinstva, da se je vsa tria. Če sem v prvih čenčari- jih dejal, da se v čitalnici mnogo in mnogo za na- rod pleše, tega tudi sedaj ne morem oporekati, kajti v čitalnico dohaja mnogo gospodov, gospé in gospodičin, ki niti besedice slovenskega ne razumejo. Zaradi tega pa ne trdim, da je kot parlamentarni je- zik vedno tuji v navadi, ne, mnogo se čuje slovenske- ga; ena gospodičina posebno ostentativno in pa- thetično slovensčino govori, kakor bi hotela inos- transkim gospodičinam očitati, da je na svojih, lastnih tleh. — Če tudi nekateri zaradi tega godrnjajo, kaj pa se za to briga naša narodna gospodičina? In prav imal. Tudi politiko uganjajo, kakor poroča dopisnik Narodov, pri tukajšnjih plesih. Neka lepa in isti večer gotovo plesna kraljica je nekda ponadila archiklerikalca (ka-li), pri kotiljonu papeževu ko-

kardo, a naš pobožni gospod, je nij hotel spre- jeti, in vendar bi jo bil moral vzeti kot zvesti (?) klerikalca, in nositi v spomin, da čitalnica nij še tako liberalna, kakor bi jo radi naredili goriški komanisti. In pomisliti je tudi to, kako mora kaj takega odreči lepi, nežni gospe, ko je vendar znano, da so tudi kle- rikalci prijatelji lepega spola. To je samo on dit.

Sploh se mora omeniti, da letošnji pust nij tako pust, kakor je bil menda prejšnja leta za Slovence na Goriškem. „Krach“, ki je povsod po večih mestih mogočno uplival na pustne veselice, ta krach je nas Slovence še posebno oživil; znamejaje je to, ali smo dobro igrali na borski, da nijmo nič zaigrali, ali pa nijmo imeli, s čem igrati.

Kot zvesti kolporteur bi moral zabilježiti tudi, kaj so nam hasnili ti čitalniški plesi. Ako odkritosrečno govorim, meni nič, mariveč potrosil sem marsikak kraj- car, in kar je še največ hudo, da sem se z gospodiči- nami seznanil, katerim se bom moral priklanjati in odkrivati, in vsakedo ve, da klobuki se na robidi ne pobrajo. — Ali se je letos kateri moj h prijateljev v čitalnici zaljubil, tega tudi ne vem, a to mi je znano, da je marsikateri, kakor po navadi, „skozi padel“. Po- vedal bi tudi imena, toda bojim se, da bi soper ne polnili ti propali kandidataje prelalov „Soča“ v svojih nezaljubljenih „poslanicah“, kakor se je uže svoje dni godilo.

Dopisnik „Narodov“ se spodtika nad tem, da mej plesnimi vajami, nekateri mladi gospodiči raji kartajo, nego plešejo. In prav ima, ker kvartaleci, igralci, pre- šestvalci ne bodo videli nebeškega kraljestva; kedor pa pleše, kedor se razgovarja z lepo rudeče — ali bledolično gospodičino, ta pa gotovo pride v nebeški raj, ali bolje, ima ga uže tukaj, na njenem narotji. Ne, ne poleg lepih gospodičin igrati, gotovo nij lepo in po- sebno tedaj ne, če se igralcu taka zgodi, kakor se nij

za dovoljna, in država, ki hoče dosledna biti, mora to pripuščati, saj v važnih slučajih. Tolk o pravicah države.

Na drugi strani je zopet gotovo, da mora tudi cerkvi mnogo mar biti za dobro družinsko življenje, in za življenje, ker obsega tudi ona ljudi in družine, in je njen višji namen, pravnost ali moralno vcepiti svojim vernikom. Nji mora torej mariti biti v prvi vrsti za to, da ljudje svoje dolžnosti prostovoljno in radi izpolnjujejo, da se poslužujejo pripomočkov, sakramentov, ki jih ona podeljuje. Zatorej ne sme država nobenemu tega zabraniti, temveč mora zaletiti, da stopi vsak v cerkev po tako važni pogodbi; toda siliti ne more in ne sme država nobenega, kajti sila nijma pred bogom nobene veljave, je nemoralna v verskih zadevah.

Zdaj pa naj kedo še reče, da je civilna ženitev kaj slabega, celo kaj peklenkega. Najbolje pravična uredba je, kajti vsak dobi svoje, država, cerkev pa svoboda. Zraven tega nastopi mir mej državljane raznih ver, ker se s takimi postavami v okoliščini pride navadnim situacijam in nadlegovanju prenesenih in trdovratnih duhovnikov, katerih je dovolj v vsaki cerkvi.

Pa nič novega niso take postavbe. Ne govorimo o prvih stoletjih kristjanstva, tudi ne o tem, da je cerkev pred konciljem tridentiskim za veljavno spoznavala tudi ženitve, ki se niso sklenile pred duhovnikom; ampak navesti hočemo samo to, da civilna ženitev uže davno pravno velja na Francoskem, v Belgiji, in na Nemškem okoli Rena, vpeljana po zakoniku Napoleona I., in nihče ne more tajiti, da niso Francozi, Belgijanci in renski Nemci še katoličani. Omeniti hočemo tudi, da je bil vpeljan ta zakonik v Italiji leta 1806., da je nekaj let veljal tudi pri Slovencih v začetku tega stoletja, pa zaradi tega niso Slovenci nehali biti dobri katoličani.

Po tej postavi §. 63. mora župan pred županskim uradom oklicati ženina in nevesto ob dveh nedeljah in dotični oklic nabiti na vrata županskega urada. Če nij nobenega zadržka ju župan javno poroči pred 4 pričami, prebere poprej vsa dotična pisma in postavbe, govoreče o pravicah in dolžnostih oženjenih osob §. 75. in 165., po tem jima izda dotično pismo, ki ima spridevati 9 točk §. 76. in vse to se zapiše za to odločeno knjigo.

§. 227. te postavbe naštevajo 3 slučaje, v katerih se ženitev razveže, in ti so: 1. smrt, 2. ločitev postavno iz prevažnih vzrokov izrečena in 3. kazen, kateri nasleduje civilna smrt. V vsakem teh slučajev sme se nova ženitev skleniti, le §. 228. pravi, da žena ne more v nov zakon stopiti z drugim možem, dokler nij preteklo 10 mesecev po razvezi prve ženitve. To velja za vse, tudi za katoličane, in prav temu toliko nasprotujejo nekateri. Mari mislijo, da je bogu bolj všeč, da je utavno, če sta dva zavezana, ki se v smrt sovrážita, ali če na pol ločena, na svojo roko živita. Tak stan je gotovo izvirke mnogega zlega in popolna ločitev vsakako manjše hudo. Potolazite se torej nasprotniki, ker bi drugače do čistega dokazali, da nij le prepričevalna beseda vaša moč, temuč da hočete imeti in da potrebujete posvetne sile, da vera obvelja, to pa nij kristjansko. Prepričani katoličan pojde v cerkev po sakrament in se ne bo v drugič oženil, dokler nasprotna stran živi; manje prepričanega pa ne smete siliti uže po svojem načelu mravnosti ne.

Konečno opazujemo še to: Pri nas se sklepa ta

davno zgodila tukajšnjemu plemenitaju. Bilo je v aristokracičnem društvu, — tako pripovedujejo, — in tam so igrali visoko igro. Temu plemenitaju se je dobro godilo, dobival je zaporedoma, ali kmalu njegovo igralno umetnost spoznajo, in kakor bi bil ustrelil, naš aristokrat je bil „skozi vrata“ vržen. Sedaj se ta ljubeznjivi igralec sprejavi po lepi Italiji, in neko visoko doneče društvo v Gorici si je moralo novega predsednika izbrati. Taka je bila osoda našega ljubeznjivega igralca; tedaj ne igrate nikar drugače, kakor se — ženskam. Probatum est!

Kratek je bil pust; in kakor bi hotela narava kljubovati, poslala nam je zadnji dan tako vreme, da nij mogel skoro nihče iz hiše. Mnogoteri so si uže tako lep zadnji dan mislili, tuhtali so vse dni, v kak kostum si bodo zadnji dan oblekli, a vse zastoj. Toliko lepše in živahnjeje je bilo po tem v gledišči.

Ena maskera je posebno dopadala, imela je javno govore, kakor nij bila menda do sedaj v Gorici navada. Da je v svojih govorih nekako goriško aristokracijo bičal, je mnogim dopadalo. Še le na jutro pepelnice srede smo dali pustu slovo. Zadnjič se je plesna kraljica na dvorano ozrla; zadnjič so se zaljubljene maskere objele, te boljše nežno, druge boljše pritiskaje. Svilena obleka tudi ne boče tako šumela, in dekle, ki je nosila v lasih rudečo cvetico, pojde danes po pepel. Pokopali smo ga tega nesrečnega pusta, odnesel je marsikatero staro petico, a prinesel je bil tudi marsikatero veselo uro. Naj nam ne bo žal, da je šel, saj se vrne k letu gotovo, in uže sedaj se lahko veselimo sopet onih ur, kateri nam bodoči pust donese.

Popoldne bo brže lepo vreme, in Štandrez bode polen Goričanov, ki pojdejo tja uživati obligatna jajca in radicio. — Taka je!

Hellanicus.

pogodba pred župniki (fajmoštri) le za to, ker jim je postava, država, to opravilo naložila, iz tega pa sledi, da jim sme država to zopet odvzeti, in druge pooblastiti za to pogodbo.

Novomeški „narodni dom.“

Noben razumen Slovenec ne bode dvomil, da ima pri vseh prašanjih, tikajočih se našega narodnega obstanka i napredka, kranjska dežela neko posebno važnost. Geografični centrum vse Slovenije, najmanje poškodovana po tujem uplivu, naj boljše trdna i zavarovana v narodnem boji, zastopana po slovenskem deželnem zboru i odboru, bode morala kranjska, ako niso naša narodnopolitična prizadevanja samo produkt otročje lahkomišelnosti, v malem za nas Slovence to postati, kar je postal Piemont nasodim Italijanom ali kar bode Srbija postala slovanski prebivalcem balkanskega polotoka. Vsi Slovenci zadržati v eno administrativno celoto, kateri bode središčem „bela“ ljubljana središče — to je za sedaj oni cilj, katerega doseči nameravamo z vsimi postavnimi i poštenimi sredstvi!

Ker so pa dejanske razmere take, da je vsaka narodna zmaga na Kranjskem pomenljiva, vsaka zguba na Kranjskem pa dva krat škodljiva vsem Slovencem — nam gotovo nobeden naših čitateljev ne boče zameril, ako ga danes opozorujemo na neko narodno podvzetje, katero imade za celo dolenjsko-kranjsko stran, posredno pa za vse Slovenstvo — vztrajno važnost. V Novomestu zidajo namreč rodoljubni meščanje, — hvalevreden vzgled vsem drugim, posebno pa ljubljancem! — z velikimi žrtvami „narodni dom“, namenjen vsemu narodnemu gibanju na Dolenjskem središču i ognjišču postati. To je silno potrebno, kajti izmed vseh delov sosedne Kranjske je ravno tako priznana dolenjska stran do sedaj v narodnem oziru naj boljše zanemarjena i zaspana. Prosto ljudstvo se tam še premalo zaveda svojih naravnih i političnih pravic, po trgih i mestih pa prevaguje uradniško-vojaška svojat. Ne zabimo, da sta na Dolenjskem zaradi preslabe organizacije narodnjakov pri zadnjih volitvah v državni zbor prodrla dva privržena nemške stranke, mej njima znani Dežman ter da enaka nevarnost žuga tudi za naprej, ako se razkropljeni rodoljubi ne združijo in organizirajo, kar je pa brezi središču celo nemogoče.

Meseca maja pret. leta se je položil temeljni kamen bodočemu „nar. domu“ i takoj so napejali meščanje in okoličani vse svoje sile, da bi to trdnjavo narodne zavesti kmalu i lepo sezidali. Sbirali so novce, dajali kamen i les, brezplakno vozarili i se trudili — i posrečilo se jim je, prostorno poslopje, katero bi kinčalo tudi vsako večje mesto, še pred zimskim mrazom pod steho spraviti. Toda sedaj začena celo podvzetje hirati! Uže so je potrosilo nad 10000 gld. toda blizu še enkrat toliko bode „nar. dom“ stal i prehudo je nemila osoda pretečega leta zadelo celo dolenjsko stran, da bi meščanje sami zamogli stvar do zaželjenega cilja pripeljati. Toča tako grozovita, kakor jo nihče na Kranjskem ne vé povzročiti, je popolnem uničila vse poljske pridelke i vinograde, živlinska kuga je hude rane sekala posestnikom, obrtnikom i trgovcem i na zadnje se je pridružila kožna bolezen, katere še sedaj po Novomestu i po celi okoliščini pogubonosno razsaja. Podpora pa, katero so življubni ustanovitelji „nar. doma“ pričakovali iz drugih narodnih krogov, je bila zelo pičila ali je pa popolnem izostala. In sedaj se nam poroča, da se bode, ako ne pride izdatna pomoč od zunanjih rodoljubov, celo zidanje na boljše čase odlašati ali pa, bog toliko nesreče — celo vse prodati moralo! To bi bil pa smrtni udarec, katerega ne bi čutili samo rodoljubi na brezovih zelena Krke, temveč kateri bi uničil narodno stvar na Dolenjskem ter tako tudi celemu slovenstvu nezaceljivo rano vsekali!

Skrajni čas je torej, da se tudi mi Goričanje po naših močeh poprimemo te važne stvari ter jo rešiti pomagamo pretečega pogina! Naj bode še enkrat naglašano, ka „nar. dom“ ne bode samo zbirališče Novomeščanov, v katerem se bodo kratko časili s plesom ali drugo zabavo, on bode srce i jedro celega slovenstva na Dolenjskem! Zraven „čitalnice“ se bo v njem napravila ljudska biblioteka, založnica, potem tudi politično društvo, katero je Dolenjskem zaradi njine situacije tako silno potrebno. Ako se Novomeščanom posreči, „nar. dom“ dočelati, bode to presunilo nasprotnike, navduševalo narodnjake; ako se jim pa spodleti, se bodo sovražni glasno nam posmehevati, nam pa bode morda za vselej zginil pogum, enacega dela se lotiti. Ne izgovarjajte se torej, da služu „narodni dom“ samo lokalni interesom; stopijmo na noge, združijmo svoje sile z našimi sorojaki, pokažijmo dejansko, da je nam tolikokrat poudarjena slovenska solidarnost več nego prazna beseda ter pomagajmo v tem slučaju bratom Kranjcem, ki bodo pri enakih prilikah gotovo tudi nam isto ljubav skazovali!

Ustanovalni odbor v Novomestu sprejema s toplo hvaležnostjo vsaki dar, bodi-si še tako majhen, ter bode ob svojem času natančen račun položil. Kedor pa premore, naj stopi mej upnike „nar. doma“ ter posodi najmanj 25 gld., ali na enkrat ali v obrokih proti dolžnemu pismu; svojega denarja gotovo ne bode zgubil, i zraven tega še narodni stvari koristil. Poseb-

no naj se pa naše mnogobrojne čitalnice spominjajo „nar. doma“ ter po vzgledu ljubljanskega „dramatičn. društva“ eno „besedo“ njemu na korist napravijo.

Radi smo pripravljani, doneske (darila ali posojila) nabirati ter imena darilcev v našem listu naznanjati. Sicer pa velja tudi tukaj: Bis dat, qui cito dat!

Sicer pa je treba pomisliti, da tudi mi goriški Slovenci pridemo uže ne čez dolgo v položaj, da bomo potrebovali požrtvovalnosti naših bratov, kajti potrebo narodnega doma v Gorici uže več časa živo čutimo in ta narodni dom na italijanski meji bo gotovo najbolje važen.

Torej pomagajmo zdaj našim bratom, da nam tudi oni pomorejo, ko bodemo mi potrebovali.

Dopisi.

V Gorici 12. febr. [Izv. dop.] V 5. številu „Soče“ so naši čitatelji izvedeli, kako je odgovorilo ministerstvo na zahteve, peticije, resolucije našega dež. zbora, da bi naše srednje šole postale narodne. Naši poslanci zahtevajo, da se dejansko izpeljuje ravnopravnost garantirana v postavah, ministerstvo pa odgovarja z dejanji, ki so nasprotua državnim in dež. postavam. — Dosedaj je bilo v Avstriji postavno, da one zakone, ki jih sklenejo dež. zbori, smejo samo ti zadnji preurediti; letos pa je prišla ta pravica ob veljavo in sicer z odlokom tržaškega namestništva, vsled katerega odloka je naš postavni šolski svet preustrojen, ali prav za prav odstranjen. Kaj mislijo naši poslanci pri tem čudnem postopanju učiniti? Grof Coronini je na Dunaji odločno interpelloval; kakor se sliši, odgovarjala sta se s protestom tudi oba uda šolskega sveta izvoljena po dež. zboru in tedaj nijmamo več postavnega šolskega sveta. S kom bodo sedaj občevali naši okrajni šolski sveti? Mari se bodo udali nepostavni oblastniji? Ne, tega ne smejo storiti, če hočejo biti zvesti varuhi deželnih pravic in postavnosti. In v resnici se uže sliši, da so se vsi neodvisni udje okrajnih šolskih svetov goriškega in gradiščanskega okraja odpovedali in da kaj tacega nameravajo tudi okrajni šolski svetovalci za tolminski in sežanski okraj. Tako je na vsak način v tem slučaju korektno postopanje in ljudstvo, katero je žaljeno na svojih pravicah, mora svojevoljnim ministrom pokazati, da se ne da meniti nič, tebi nič svojih ustavnih pravic eskamotirati.

Pregovor „vigilantibus jura“ je tukaj na svojem mestu in dokler ne bomo našemu narodu vcepili v kri in meso, da je treba vedno paziti na svojo pravico, toliko časa se bodo naši gospodje birokrati in naphnjeni profesorji iz „Rajha“ iz nas zmerom norca delali, — in čitali bomo neslane članke takih profesorjev v „Neue fr. Presse“, v katerih nas z „dumme Menge“, „la-lendes Nationchen“ itd. pitajo. Pri nas na Goriškem so sploh čudne razmere; razna ministerstva delajo z nami tako, kakor . . . z mehom.

Če so splošne zahteve na Goriškem zanemarjene, so mestne v prelepi Gorici še boljše. Naše mesto ima en par grošev dolga, kateri dolg se je letos za nekotiko tisoč pomnožil in to vsled čudnih nazorov, katere imajo mestni očetje, večinoma klerikalci, ob ekonomiji. Magistrat ima namreč letos užitnino v najemu in je pri tej spekulaciji zgubil 21000 gold. v prvem letu. — Zdaj mestni očetje še le previdavajo, da nij res, da vsak najemnik mora dobiti in da torej je najboljše, da magistrat sam vse dobičke spravlja. Najemnik gre k dražbi z dvema žepoma; gotovo bo pa najemnik poprej kaj dobil, nego magistrat, ker upravnistvo pod najemnikom je boljše natančno, pa dosti manje stane. Če se zdaj naši mestni očetje za uhi česejo in vedno mislijo, kako bi deficit pokrili, je temu kriva njihova oskoprčnost in slabi pojmi o narodnem gospodarstvu.

Da bi bili deficit pokrili, so se iz konca umislili prav dobro, namreč naložiti so hoteli po en sold na vsak cent robe, ki pride iz kolodvora v mesto, ta namera je bila dobra, pravična in lahko izpeljiva; ker pa se je Ritter, kateri bi bil moral največ plačati, temu vstavljaj, so se naši očetje ustrašili in odstopili od te vozninske doklade, ki bi bila mesta vsako leto 24.000 gold. nesla. Pri nas je uže tako, koterje ukazujejo.

Zdaj pa hoče magistrat uboge podružnike (fitnike) obdačiti po starem principu, ubogi naj plačaje za bogatega; kmet, mali posestnik in sploh mali ljudje pri nas žrtvujejo skoro polovico dohodkov za občne stvari, velikega kapitalista pa še 100 del dohodkov ne zadene.

Da magistrat misli na obdačenje žganja, je dobro, ker to ima svojo moralno stran, da se namreč v Gorici zniža število nesrečnih Petezarjev.

Naše mesto hoče postati zdravilni kraj in ima vse sposobnosti; istina je, da imamo mej seboj veliko tuje visoke gospode, kakor dunajskega Rothschilda in več drugih prav visokih aristokratov po plemenu in denaru. A naš magistrat ne postopa tako, da bi te tujce, kateri mnogo denara pusté pri nas, privabil v mesto, ker prvič ne misli, kako bi mestu priskrbel zadosti in dobre vode, kopelje in druge potrebe; zdravilni kraj, pa brez vode, ali ste uže slišali kaj tacega? Nadalje bi bilo treba mirodvor prenesti v drugi kraj, da ne bi bil prav v sredi novega mesta in to hitro, dokler hoče

vse zidati proti železnici in še dosti drugega bi bilo treba, pa vse to pravijo mestni očetje, nij mogoče, ker nijmamo denar.

Če je Ljubljana, katera nijma pričakovati od novih naprav tuliko dobička, kakor Gorica, najela posojilo 1 milijona, zakaj ne bi Gorica kaj takega storila, saj bi tak kapital, če prav obrnen, magistratu in prebivalcem sploh lepe obrvsti donesal. Le oskornost, ne, kedar gre za velike in bodoče interese. Zdaj je naš municipij klerikalni po večini in mislilo se je, da znani bivši tajnik F. je zdaj popolnoma odstranjen, pa to nij res; klerikalci in liberalci, skoro vsi mestni očetje ho- dijo k njemu po svet in ker je F. jako zmožen človek, jih bo gotovo kaj vzbudil; le to je čudno, da Gorica nijma več nego enega samega moža, ki zna več ko bruške peči. To pač karakterizuje naše goriške raz- zmere; če bo pa goriška klerikalna doba znamenita v napredku mesta, to je še le veliko prasanje; prilike imajo zadosti ti gospodje, da postanejo „benemeriti per la patria.“

Pa pustimo te preresne zadeve in obrnimo se k socialnemu življenju v Gorici.

Kedor je čital pastirski list kardinala Rauscherja, ta se je menda prepričal, da kraha so bili v prvi vrsti krivi nejeverneži ali liberalci. Ali nij bila sreča, da se je naše mesto po svojem magistratu dalo popolno klerikalni obraz? Vidite Rauscher utegne prav imeti, naše mesto nij liberalno in zatorej mi nijmo občutili „kraha“, kajti od povsod smo čitali pustna poročila in se prepričali, da se je jako malo plesalo; le pri nas v Gorici smo plesali in še zabavljali, kakor še ni- koli v najboljših letih ne. Nič manjse kakor 38 plesov so imela razna društva z glediščem vred; če še štejejo kakih 10 velikih in mnogo obiskanih plesov pri goriških aristokratih in bogataših, pridemo skoro do št. 50, ali nij to neizmerno dosti za malo Gorico? Malo mest je v Avstriji, ki bi se mogla meriti z Gorico. In mej vsemi društvi je naša goriška čitalnica sé 7. krasnimi in mnogo obiskanimi plesi na čelu. To je po gore o- menjeni teoriji nasledek največjega klerikalstva.

Pa brez šale: naša čitalnica letos sluje po Gorici in naši Italijani sami priznavajo, da je to najlepše dru- štvo, ker v njemu vlada pravi „ton“. Dokaz temu, da se vsak dan število udov množi in da celo Italijani se oglašajo za ude. Da je bilo vse tako lepo, imamo še v prvi vrsti posebni uljudnosti novega predsednika zahvaliti, po tem ima pa neutrudljivi žrtvujoči se g. Š..... tudi mnogo zaslug in naši mladi Slovenci so pošteno skrbeli, da se je lepi spol sakal in zabavjal, nij tedaj pravično, če jim kedo javno zabavlja, da nijse storili svoje dolžnosti.

Naš slovenski naraščaj v Gorici dela prav dobro propagando za slovensko reč, če tudi včasih po itali- jansko. Sicer pa bi moral biti zadovoljen tudi naš podlistkar, ker letos so še celo Italijanissimi plesali na slovensko komando, ali nij to napredek? Zdaj se i- gralci pripravljajo na igro in pevci na petje pri be- sedi 1. marca; moči so skoro vse nove in vendar se nij bati, da bodo čast delale čitalnici; naši profes- sorji pa nam bodo tudi napravili ta post z podučnim predavanjem kak lep večer. Iz tega je razvidno, kaj je pomagala sprava z liberalci.

Na pustni tvorek nij bilo v Gorici navadne korse zaradi slabega vremena; zgubili so največ prodajalci konfetov in ubogi ljudje, krčmarji pa so prav dobro delali, ker na večer je bilo vse, staro in mlado, židave volje.

Kavalkina v gledišči je bila krasna in jako za- bavna, govorilo se je tudi letos mnogo po slovensko, in marsikaka maskirana krazotica je zabavljala našim fantom po slovensko. Tedaj le dosti slovenskih fantov v Gorico, pa bo mesto kmalu naše; saj je znano zakaj je ranjki Toman Nemko poročil. Nekateri začnejo, mi pa nehamo z vremenom. Povsod na Italijanskem (od Nemškega in severnih dežel še ne govorimo) je bilo letos mraz in dosti snega, le pri nas v krasni Gorici, smo imeli krasne dneve do zadnjega dne pu- sta; zjutraj je bilo res mrzlo, a od 10-5 popoldne, so se naši mestjani in tujci v lehkih sukujah spreha- jali; posebno pa je bilo pri godbi ob nedeljah vse polno krasnega spola v spomladanski obleki. Mi pa zamoremo reči, da ne poznamo zime. Od pustnega točka sem imamo južno vreme in gorak dež.

Tedaj na noge mestni očetje, Gorico sreča išče in najdlji jo bomo, če se bodo mestni očetje enkrat zdra- mili.

Iz Goriškega 18. februarija 1874. Renška baba je dolgo časa molčala; še le volitev novega Sočinega od- bora dala ji je povod, da je, sicer ne v domačem klerikalnem moniteurju, ampak v ljubljanskem farovškem listu, prav po babje obrala novo izvoljene odbornike; ta je maloizobražen kmet, oni je krčmar, zopet dru- gi je krčmarjev sin in „feldwebel“. Da ne bi se bila renška baba s pametjo skregala, bi se ji lahko očitalo, da je vse te uboge krčmarje in kmete in nezmožne ljudi o svojem času na svoje srce pritiskala ter jih ime- novala jako poštene in zmožne — Pa kaj hočemo, kdor se babi zameri, je gotov opravljanja.

Sočani bobnajo, piše babica, a tega ona ne vidi, da kmalu potem proti koncu svojega članka sama bob- na za Gorico. Babe so kratkovidne, to jih znači. —

No, pri Soči so sami neumni nezmožni kmetje; da bi pa ti kmetje iz Soče v „Gorico“ pristopili, bi kar na- enkrat pametni in zmožni postali, kajti tam jih sam sveti duh ravsvetljuje, tako na pr. je en kmet odbornik Gorice, če tudi komaj svoje ime podčrkati zna, več vreden in zmožen, nego 2 doktorja „Sočana“, kajti v Gorici se čudeži godé in kedor se vpiše v Gorico zna hitro, kakor nekdanj borni aposteljni, vse jezike in vse umet- nosti. Ker so tedaj „Sočani“, ti neverni ljudje, popol- noma propali, prašam ali ne bi bilo zdaj na svojem mestu, da bi Gorica napravila slovesen Tedeum, ker odslej bodo le vitezi reda Sv. Gregorja, ali Sv. Jurja slovenski narod na Goriškem vodili in mu lajšali po- svetne skrbi, pripravljaje ga za večnost. —

Kmetje pa naj si zapišejo za ušesa, kar jim renška baba v farovškem listu pravi, kajti enako mnenje imajo o njih tudi nekteri načelniki Gorice. — Kostanjevska pridiga je jako podučljiva za nas kmete, zato smo jo pa z veliko pazljivostjo večkrat čitali; morda bi bilo dobro, da bi tudi to Gorica dala natisniti in razdelila mej svoje verne.

Ne vem, če je res, pa slišal sem, da je tožba v- ložena proti redakciji „Soča“ zaradi Urdihove poslanice; ta proces bo gotovo zanimiv preskrbljeno je za postno pikantno zabavo; tam bo kaj gradiva; bog ve, če ga porabi renška baba? Za danes toliko, prihodnjč kaj več.

Iz Kanalskega 16. februarija. [Izv. dop.] Ko sem se nekdanj s pošto iz Gorice v Tolmin peljal, se nij mogel neki zraven meno sedeči tujec zadosta prečuditi, kako so mogli kraj Soče tako grdo cesto narediti. Bogme, je večkrat ponavljal, to cesto so koze načrtale, razumen inženir gotovo ne! In prav je imel; kajti naša cesarska cesta je zares ena izmej najslabejše iz- peljanih, kolikor jih jaz do zdaj poznam.

Zadnji čas je tedaj, da se se glede te resnice tudi vladi oči odprle in da začneja tu pa tam nevarnejše strmaline poravnjavati. Koliko lepše se uže zdaj vo- zimo od Gorice do Kanala, ko nij več strmega klanca v Dolgi Njivi, kder so bili človek, živina, voz in blago v vedni nevarnosti in kder se je dejansko uže mnogo nesreč zgodilo. Tudi poravnava klanca nad Ročinjem in v Volčah je nam vožnja do Tolmina zljajšala. A vendar je na celi cesti mej Gorico in Tolminom še mnogo klancev ostalo, kateri občevanju z vozovi velike zavire delajo in zaradi potrebnih priprek posebno tr- govca v vsakem oziru hudo nadlegajo.

Slišal sem, da hoče vlada časoma tudi tem nad- ležnostim in zaviram v okom priti, ter našo cesto še dalje popravljati; nekateri vedo tudi, da so vsi dotični načrti in narisi uže dovršeni in kar je najpotrebnejše, da bode tudi primeren znesek v ta namen v letošnji državni proračun sprejet. To so zares za naše kraje prav vesele vesti a še veselejše bi postale v sedajnih naših razmerah, ako bi se glasile na primer tako-le: „Dovoljen iz znesek je letos izvanredno obilen in delo se ima koj začeti“. Kajti ne samo da je delo samo na sebi potrebno, ampak tudi mi, posebno v našem okraji, smo letos silno potrebni dela, in potrebni smo ga uže zdaj, ker nemamo ob čem živeti. Nad 20 let mora naš posest- nik uže skoro obupati, ali mu bode še kedaj trta ro- dila. Lani pa nas nij samo ta hudobnica obiskala — ampak zraven nje še vse druge vremenske, zračne, pod- in nad zemeljske nadloge, katere koli morejo u- bozega kmeta zadeti; pričelalo se nij zadosta za naj- potrebnejši živež v jeseni in po zimi, za prodaj, da bi mogli davke plačati nič in na pomlad bodo morali naši delalci s trebuhom za krubom si dela iskati ko- derkoli, kajti pri domačem delu bi morali po sili stra- dati.

Vlada bi tukaj lahko pomagala, ako bi dovolila in zaukazala, da se imajo najpotrebnejša uže načrtana dela na cesarski cesti mej Plavami in Tolminom ne m- d o m a z a č e t i.

S tem bi nam neizmerno pomagala v dvojnem o- ziru: odstranila bi nevarnosti na cesti in priskrbela bi našim kmetom in delalcem zaslužka, da bi jim ne trebalo po širocem svetu zanemarjaje svoje lastne kme- tije živeža iskati, ampak bi se doma preživeli in tu ob enem svoja polja obdelali.

To iskreno željo, katero čutijo z menoj vsi prebi- valci kanalskega okraja, naj bi pristojne oblastuje po- sebno pa naši državni poslanci na Dunaji na vso moč podpirali, da ne ostane pium desiderium, ampak da se gotovo uresnici. *)

*) Glej dotično razno vest.

URED.

V Gradcu 14. feb. Vse slovansko literarno duš- tvo „Sloga“ je obhajalo 9. febr. v dvorani k „staremu jezju“ spomin petindvajsete obletnice Preširne smrti. Veselilo je nas, ko smo izvedeli, da hočejo slaviti naši dijaki neumrliga pesnika, tem več, ker do zdaj v Grad- cu tega nijmo bili vajeni, ker smo do zdaj rajši ne- zaslužnim pesnikom slavo kadili, kakor prvaku naše- ga pesništva.

Društvo so počestila se svojim prihodom vsa slo- vanska društva graških višesolcev; pogrešali smo samo „Slovenske besede.“ Oj ljuba vzajemnosti, kde si do- ma? Kde pa bomo svobodomiselnji Slovenci edini, če

ne pod Preširno zastavo? Udeležil se je svečanosti tudi naš prof. dr. Krek in mnogo druge odlične gos- pode.

Predsednik, vrli Srb. g. Danilo, je v svojem krepkem pozdravu klical vsem zbranim gostom srčen: „dobro došli“, ter se jim zahvalil, da so se v tolikem številu zbrali česit največjega jugoslovanskega lirika, France- ta Preširna.

Pa tem vsem gostom v srce segajočim pozdravom je p- valo vse-slovansko pevsko društvo: „Mej Slovanje.“ Za pesnjo je predaval g. Kragelj o Preširnovem upli- vu na slovanskega slovstva razvoj; popisal je na krat- kem pesnikovo življenje ter povdarjal, da se v Preširnu nahajajo vsi isti čuti, katere opevajo i so opevali naj- večji pesniki vseh časov, vseh narodov, ka se mora te- daj Preširen i zaradi lepih, čistih oblik, kakor tudi zaradi klasične veljave svojih mislij po pravici naj- boljšim pesnikom drugih narodov primerjati, povdarjal je njegovo svobodomiselnost, njegove zasluge za slo- vensko slovstvo in spodbujal pod Preširno zastavo delati za vse, kar je blago in lepo, za svobodo, omiko in napredek in valed tega domorodnega blagostanja in njegove boljše bodočnosti. Za predavanjem je zopet krepko doneče petje naša srca ubralo. G. Franjo Vo- dopivec je deklamoval Preširnovoga „Povednjega mo- ža.“ Pokazal je se svojo deklamacijo, ka se je šolal pri našem očetu g. dr. Lavriču; obilna pohvala bila je popolnoma zaslužena.

Po dovršenem programu je odstopil predsednik od svojega predsedovanja ter predlagal za predsednika ve- selice g. prof. dr. Kreka; a, ko se je on izgovarjal in slavno društvo prosil, naj bi ga vendar pustilo svobod- no se veseliti, je bil pa acclamationem izvoljen za predsednika g. Krsnik, slovanski pisatelj.

Oglasili so se potem za besedo razni gospodje; čestitali so v imenu društva „Sloga“, da nam je napra- vilo tak krasen večer, kakoršnih v Gradcu le malo do- živimo in mej drugim smo slišali naudušeno govoriti g. dr. Kraka in napivati slovanski vzajemnosti in naši boljši bodočnosti.

Pozno v noči smo se razšli polni pesnikovega du- ha; i še, ko sem po samotnih graških ulicah korakal, sem peval poluglasno: „Luna sijé,“ dást je „beli sneg, beli sneg padal“ iz oblačnega nemškega obnebjá.

Priporočamo vsem slovanskim društvom, čitalni- cam, našim gimnazijalcem, da posnemajo vrlu društvo „Sloga“; kajti s Preširnom ne slavimo le genija na slovstvenem polju, nego tudi zmago liberalne stranke po naši prekrasni slovenski domovini.

Le še eno popravilo! Vaš dopisnik v predzadnji Soči je bil gotovo slabo informiran, če Vam je poro- čal, ka se Hrvatje nijso udeležili svečanosti urbskega akademiskega društva „Sokola.“ Pač, udeležili so se, toda samo udje „Hrvatske Danice,“ ki goje idejo vse- slovstva, resnica pa je, da nij bil navzočen „Hrvatski Adrijatik“ pa ne morda zaradi tega, ker se ne zлага z idejami Sokola, temveč zbog tega, ker nijso hoteli pozvati vrlu Sokolovci one Starčevićance, ki goje se- paratistične ideje, ki ne puste, da bi se drugi Jugoslo- vanje po svoje razvijali, nego ki bi radi vse pohrvatili. Tudi mi se popolnoma zlagamo s tem, da jih „So- kol“ nij povabil k svečanosti, posebno od kar smo sli- šali pri Preširnovi svečanosti njih krasne (?) ideje, za- radi katerih so se unele tudi hude debate.

Politični pregled.

Državni zbor je sklenil postaviti o oproščanju davka pri novih zidanjih, od katerih se ne bodo skozi 15 let nič davka plačevalo. Pri priliki kaj več o tem. 13. t. m. pa je finančni minister pred- ložil zbornici osnove raznih postav o davkih, kakor so pridobnina, hišnina in osonni davek. Moravski poslanec Meznik je vlado interpeliral zaradi pre- majhnega števila slovanskih srednjih šol na Morav- skem, enako in še ostreje interpelacijo, bodo, kakor se sliši, stavili tudi slov. poslanci.

Te dni začne važna debata; odsek, ki ima po- ročati ob uzrokih kraha, je dovršil svoje delo in bode te dni poročal; nij dvomiti, da si bodo pri tej priliki stranke v laseh.

17. t. m. je v državnem zboru bil sprožen nasvet, naj se popravi tiskovna postava, posebno kar se tiče objektivnega postopanja, to je tistega, ki daje drž. pravdniku oblast, da kak list konfi- kuje, kadar mu ljubo. Ta važen nasvet bo dal povod ostri debati. Budgetni odsek je sklenil po- staviti o dachu prenarediti, tarifo ponoviti in drug na- čin pobiranja dacha nasvetovati. Čas je, da se en- krat tudi na to midli, kajti naše užitanske postave so eksemplar nerednosti in narobnosti. Trebalo pa bi, da bi se poprej sklicali strokovnjaki in prak- tični ljudje, ki bi nasvete, stavili v enquetni ko- misiji.

Potovanje našega cesarja na Rusko zdaj ves

svet zanima; Francozje uže vidijo v tem potovanju zvezo mej Avstrijo, Rusko in Francosko proti Nemški; dasiravno so to le pobožne želje, bi vendar bila ta alijanca za Avstrijo najbolje pametna, nemški listi pa pojejo himne večnemu miru. Naš cesar pa se mej tem časom na Ruskem dvoru prav dobro zabavlja; slavnosti, katere mu napravlja ruski dvor so velikansko in prijaznost mej našim in ruskim cesarjem največa. V nedeljo se bo naš cesar iz Moskve zopet domov vrnil in po tem bode zopet kralju vse kombinacije pri kraju. Le čudimo se, da Vaterland, organ pravnarjev in naših starih čez Rusko zabavlja, češ, da je sovražnik Avstrije, ker je tam ognjišče panslavizma. Take zaveznike imajo naši stari. Ruski listi donesajo svečanostne članke zaradi navzočnosti našega cesarja in se veselijo prijateljstva mej Avstrijo in Rusko.

V Vatikanu se pripravljajo protesti proti avstrijskim konfesijskim postavam in sliši se, da papež se celo pokliče svojega nuncijsa iz Dunaja, če cesar potrdi te postave.

Razne vesti.

(Državna podpora). Za posušenje doline ob Idriji mej Koboridom in Staroselom je dovolila vlada donesek 2000 gl. iz državnega zaloga. Kakor slišimo, se bode to gledé občevanja in pridelovanja, pa tudi v zdravstvenem oziru prepotrebno delo uže v letošnji pomladi začelo.

(Nesreča na železnici). Na pustni tvorek je na ljubljanskem kolodvoru prišel pod vozove delavec Bratovič. Ko je namreč hotel vozove skleniti, ga prišla mašina podere na tla in v strašno veliko kosev raztrga. Nesrečnež je bil oženjen in ima tudi otroke. Pravijo, da si je uže zdavnej smrti želel, ker se s ženo nij mogel razumeti. Zdjaj je rešen.

(Nova cesta) se bo zidala pri Usniku blizu Platjarja pri Tolminu, to je ondotni klanec se bo odstranil in bo konkurenca za zidanje nove ceste uže v 14ih dneh razpisana. — Dražbena cena bo f. 34000, iz katere svote se lahko razvidi, da bo zopet lep kos koroške ceste predelan. — Vsaj nekaj zaslužku za uboge ljudi in naš dopisnik iz Kanalskega bode tudi zadovoljen. —

(Pustna nesreča). V saboto večer ob 9. uri sta se peljala dva mestna Slovence v zaprtem vozu k čitalnišemu plesu v Solkan. Kocijaz je bil močno vinjen, i komaj ju prepelje 50 korakov od Catarinija, uže zaleti v vogelni kamen pri prvi palači na solkanski cesti tako močno, da se voz skoro razleti i kočijaz na konja zvrne. — Revez je globoko vzdahnil: „Jaz sem kompljen“; pri tej priči pa se je koj streznil i prestrašena popotnika iz voza potegnili — skozi oknice, ker vrat nij bilo mogoče več odpreti.

(Iz Solkana) nam je došel dopis, ki nekako humoristično popisuje zadnji čitalniški ples. Dopisnik je neki prav vesel domačih krasotic, ki so prišle v obilnem številu, in katerim se ne more dosti zahvaljevati. Tudi štirje Brici so se udeležili tega narodnega plesa. Čudno je bilo pri tem plesu to, da so bili isti dan skoro vsi usta novitelji prve kmetske čitalnice (solkanske) navzočni, in posebno tisti izsolani dijaki, ki so 67. leta največ pripomogli se svojim petjem, da se je kmetski narod toliko zavel. Dopisnik se tudi huduje, da Solkančci naznanjujejo svoje plese zopet v italijanščini, mesto v domači slovenščini. — Z vsem je bil naš dopisnik močno vesel, le neki dolgi jeziki mu nijso bili po volji, kar pa mi nočemo natančneje popisati.

(Učiteljska služba) v goriški gluhonemici je razpisana do 15. marcija t. l. Plače je 700 gl. in 100 gl. stanovnine.

(Služba računjskega asistenta) z letno plačo 600 gl. podeluje deželni odbor v Gorici. Prošnje z dokazi sposobnosti, dosedajnega službovanja in znanja jezikov naj se vložijo do 15. marcija t. l. po dotičnih oblastnijah. Prosilci morajo dokazati posebno, da so dognali kako srednjo šolo, ali tehniko in da so prestali državno računjsko službo.

(Cesti ob Idriji in Bači) na Tolminskem dobite, kakor slišimo, tudi letos obilno podporo iz državnega zaloga in sicer je nekda odločenih v ta namen 16.000 gl. pa tako, da se izplača v tokotem letu 8000 gl. in v prihodnjem 8000 gl. — To bo kaj veljalo, kedar bo naša dežela tudi po baški dolini zvezana s Kranjskim! Slov. Narod. piše o tej cesti tako-le: „Ta cesta bode imela za goriške in gorenjske Slovence posebno važnost, ker bode vezala gorenjo soško s savsko dolino ter ob enem odprla Gorenjem najkračo pot v Italijo. Baš za tega delj tudi v stratežnem oziru ne

bode brez vsega pomena in ker bo šla čez lepe planinske kraje, bode privabila gotovo tudi mnogo gorskih turistov v prekrasno, a še premalo znano gorenjo soško dolino!“

(Županom in podžupanom goriškega okraja.)

Nemila smrt jo nam je prerano in kar nenadoma pokosila možaka, Jožefa Poljsaka, ude cenilne komisije. — Umrli bil je kot posestnik poštenjak skoz in skoz in kot ude cenilne kom ssi je na pravem mestu; rečem, da naš okraj sme živo živo obžalovati t. z. zgubo. — Umrlega pa bo kmalu treba na to mestiti v cenilni komisiji in povabljeni bode gotovo v kratkem ljudski, postavno za to odločeni volilci, to je župani in podžupani, da volijo novega ude cenilne komisije. — Ker pa moramo računati, da poslovanje cenilne komisije v materijalnem obziru je za nas posestnike še večje važnosti kot ono deželnega in in državnega zbora, kajti tukaj gre za žep in kder se žep preveč prazni, je presnoto slabo, posebno pa če se pomisli, da dandenes so zemljišča gledé visokih zahtev delavcev, kateri uže mnogo dobrega zaslužka pri pedvzetjih, tovarnah in sploh pri obrtniji, poprej pasivna, nego aktivna; če se nadalje pomisli, da se vladni udje cenilne komisije na vsu moč trudijo, da bi dokazali, da nam naša zemljišča prav visoke dohodke prinašajo, gledé tudi na to, da cenilna komisija obstoji iz 8 udov in predsednika, da so le 4 udje po ljudstvu izvoljeni, 5 pa s predsednikom vred voli vlada sama in da se dotična postava tako tolmači, da ima vladni predsednik 2 glasa, če se namreč pripeti, da pri taki seji manjka 1 ud in da 8 navzočnih enako glasuje, gledé na vse te prevažne okolnosti, je silno potrebno, predragi župani in podžupani, da se ob pravem času pogovorite ter najdete poštenega in značajnega moža, kateri je sposoben, to je pomen zemljišča in po skušnjah vé, koliko truda in dela potrebujejo ta zemljišča, kaj stane njih obdelovanje in je tudi zmožen vse to na pravem mestu dokazati in sploh zagovarjati interese kmetovalcev. Tudi društvo „Soča“, katero se vedno trudi za materijalne in duševne koristi slovenskega ljudstva, bode pri tej priliki skrbelo in svetovalo volilecem, kako imajo postopati in če bo mogoče in potrebno tudi o pravem času sposobnega kandidata postavilo. Posebnega pomisleka je tudi vredno to, izvoljeni bo imel poslovati za celi okraj; povabljeni pa boste vsi župani in podžupani celega goriškega okraja k volitvi, in Vaša sveta dolžnost je, da nujste pristranski, ali celo nemarni, ampak da ste edini nesebični, kakor je to dolžnost vsacega volilca, in da imate vedno pred očmi občno korist. — Na to Vas opominjam jaz, ki z Vami delam, se trudim in trpim in poznam razmere in reve v naši deželi.

Matija Doljak.

(Detešnica.) ali zavod za prihranjeje malih otrok prihranjuje zdaj 53 otrok, nekoliko se ve, da tudi iz Goriškega. Oskrbništvo se pritožuje, da se rednice le prav redko oglašajo, da bi vzele katere na vzreje, česar se nekda krivi tudi nekateri duhovniki, ki ne vidijo radi takih zapuščenih sirot v svojih duhovnijah. Če je to res, bila bi taka nekrščanska ostrost pač vse graje vredna.

Sicer je pa tudi drugi uzrok, zarad katerega ne jemljejo več radi takih otrok na vzrejo. In ta je poprejšnja domovinska postava, po kateri je vsak tak otrok postal domačin tiste občine, kder se je vzredil, vsled tega pa so se nabrali posameznim občinam ogromni bolnišnični stroški. Ta zavira je zdaj popolnem odstranjena; kajti po postavi od 3. decembra 1863. so taki otroci pristojni k tisti občini, od koder je mati, ali pa če mati nij znana, k tisti, v kateri je detišnica. Od kar se je najemšnica odpravila, se pa vse matere poznajo.

Ker prihranjeje takih otrok v tržaškem zavodu deželo več ko trikrat toliko stane, nego če jih rednice po deželi rede, je pač od več, da župaustva onim zavire delajo, kateri jih hočejo jemati; v deželnem in dosledno tudi v njihovem interesu bi temveč bilo, da bi jih k temu izpodbujali.

Kedar bi se posamezni duhovniki brez posebnega uzroka branili podpisati dotičnih spričeval, pravi zavodovo oskrbnništvo, da bo otroke izročevalo rednicam tudi brez takega podpisa.

(Novost.) V Ameriki je napravil nekdo glasovir 300 metrov (okoli 980 čevljev) dolg, na katerem bodo ob enem 250 pianistov sviralo. Kaj takega se more le v Ameriki zgoditi, in kaj takega morejo le Amerikanci Evropejem navezati.

(Tobak.) V prešlem letu 1873 so tobakarji na smodkah in duhanu porabili čez 43 milijonov goldinarjev, torej 2½ miliona več od prejšnjega leta.

(Iz Rardtega) se nam piše da, je ondotni dušni pastir uzrok največje demoralizacije; nekda je uže začela se preiskava in bode na dan tirala prav grško (razumite!) razuzdanost. — O svojem času morda kaj več. —

(Iz Senožč) se nam piše, da je poprejšni župan, znam kandidat g. Zelen popolnoma propal pri vo-

litvah starešinstva in da njma več nobonega upljiva. — Senožski župan postane najbrže g. J. Piano dober narodnjah, pa ne kreatura starih. — Kosta je uže zopet zgubil enega svojih zvestih, nekdo pa 7 moznih krave.

(Gorica, avstrijska Nizza). Nij dolgo, kar je izšel pri W. Braumüller-ji na Dunaji drugi zvezek interessantne knjige barona Czoernig-a pod imenom „Görz, Oesterreichs Nizza“, ki obdeluje Gorico gledé na njeno zdravstvene obzire. Statistične da te so povzete po zadnjih poizvedbah. Knjiga prodaja se po fl. 1.50 pri Wokulatu.

(Za ravnateljja) tukajšnje zastavljenice (monte di pietà) je imenovan penzionirani mornarski uradnik g. J. Kumar, rodom Slovenec, iz Kviškega doma.

(Prestavljen) je gosp. J. Vicentini iz Kostanjevice v Sovodnjo in g. Marcina iz Sovodnje v Kostanjevico.

(V Komen) pride najbrže za nad učitelja g. Bunc iz Nabrežine in namesto njega g. Zakrajšek za učitelja v Nabrežino.

(S Krasa) se nam piše 4. febr.: Komenski narodnjaki so napravili v spomin Valentina Vodnika slovesno besedo, pri kateri se se posebno odlikovale gospodičine: Rozalka Bandelj, Leopoldina in Tinčka Švara. Poslednja je deklamovala „Hči na grobu matere“. Tudi pevski zbor se je posebno obnesel. Sploh moramo reči, da je petje v Komnu izborna, kar je tija za učitelja g. Pelizon prišel. — Ples na domačo godbo je trajal pozno v noč, in naše mlade srnice so se za svoj trud s tem nekoliko odškodovale.

(Smrt.) Pešli ponedeljek se je pletec košev iz Fojane pri Gradišči vrgel pod železnična kolesa; čuvaj ga je sicer videl od daleč, toda vlaka ustaviti nij več mogel, in takoj je bil razmerjen. Sliši se, da je bilo uboštvo tega krivo.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 19. febr.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	65
„ gorska „	3	50
„ goriška „	—	—
Turšica domača „	2	45
„ ogrska „	2	50
Ječmen cel „	2	—
„ pehan „	3	80
Oves laški „	1	45
„ ogrski „	1	50
Fižol laški „	3	40
„ gorski „	2	67
Rž „	2	50
Krompir nov cent	3	30
Seno „	1	—
Slama „	1	—
Slanina [špoh] domača cent	42	—
„ američanska „	35	—
Vino črno, vedro [Em]	19	do 22
„ belo „	14	18
Pivo gradsko „	9	9

Riž I. vrste po 13 II. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Ritterjevih mlinov v Stračicah.

Še žakljem: Št. I. po 1.70 Št. II. po 15.40 Št. III. po 13.60 Št. IV. po 12.50 Št. V. po 10.90 VI. po 8.40.

Brez žaklja: Otrbi drobni po 3.30 otrbi debeli po 3.— fl.

V najem se da Batističeva gostilnica v Solkanu.

Na prodaj

en vinograd z enim kosom lepega gozda imenovanem Starnodevšče in Sternic cel ali v kosih blizu Rihemberka v osežku 27 njiv, bivše posestvo Janeza pl. Palich-a iz Rihemberka. — Kedor hoče kupiti imenovano zemljišče celo ali samo 1 kos naj se precej obrne na g. Franceta Kek-a v Gorici, ali pa do uredništva našega lista.